# En IFA-vecka 1981 i ''Murens'' skugga

''Muren'' var förstås ''Berlin-muren'' som skiljer väst från öst. I dess skugga, i Väst-Berlin höll veckan den 20 — den 25 september 1981 International Fiscal Association sin 35:e kongress. Förhandlingarna utspelades, som oftast numera, i stadens moderna Internationella Kongresscentrum. Förra årets kongress i Paris hade lockat ca 2000 personer. Hit kom bara drygt 900, men från nästan lika många länder — bortåt 50-talet. Var det ''Muren'' som avskräckte så många som annars skulle ha kommit? Hur som helst, lyckades de tyska värdarna genomföra en välorganiserad och kvalitativt lyckad kongress.

Kongressförhandlingarna inleddes i sedvanlig ordning med anföranden av Karl Beusch, kongresspresident och den tyska avdelningens ordförande, Alun Davies, IFA-president, von Weitzecker, Väst-Berlins regerande borgmästare, samt Hans Matthöfer, Förbundsrepublikens finansminister.

Som vanligt stod två kongressämnen på dagordning, bägge med anknytning till förfarandet för undvikande av internationell dubbelbeskattning. Det första ämnet handlade om ''ömsesidiga överenskommelser'' enligt de avtal som brukar träffas om undvikande av dubbelbeskattning. Det andra handlade om ensidiga åtgärder för att undvika dubbelbeskattning, mao om åtgärder vid sidan av avtalen.

**Ömsesidiga överenskommelser — procedur och praktik**

Enligt Alun Davies' föranmälan i den s k IFA-bulletinen, IFA:s officiella organ (h 8—9 s 341), dolde sig bakom ämnets tråkiga rubrik en av de mest betydelsefulla och problemfyllda frågor som lämnats olösta i det väldiga nät av bilaterala avtal för undvikande av dubbelbeskattning som byggts upp. Enligt Davies' alltid något tillspetsade formuleringar framgår klart av den tyska generalrapportörens, Dr Kurt Koch, och de 17 nationalrapportörernas redogörelser att reglerna i avtalen om ömsesidiga överenskommelser ger de skattskyldiga föga skydd. Bl a ger bestämmelserna därom inte de skattskyldiga rätt att ta initiativet till det önskade förfarandet och det är få regeringar som visar någon entusiasm när det gäller att hjälpa de skattskyldiga att lösa problemen.

Det är inte möjligt att här gå in på generalrapportörens och nationalrapportörernas redovisningar av ämnet. För svenskt vidkommande må dock noteras att teamet Jan Francke, Gustaf Lindencrona och Nils Mattsson stod för den svenska rapporten. I denna togs upp bl a ett intressant uppslag, nämligen att komplettera dubbelbeskattningsavtalens bestämmelser om ömsesidiga överenskommelser med en möjlighet att, om ingen annan lösning av tvistefrå-



Open access från www.skattenytt.se, 2026-10-31 13:44:33

gan uppnåtts, låta en avtalsslutande stat, som finner att meningsskiljaktigheterna om avtalets rätta tolkning eller tillämpning skulle leda till en enligt dess mening avtalsstridig beskattning, få rätt att påkalla tvistefrågans hänskjutande till en internationell skiljenämnd.[1] Denna nämnd skulle enligt förslagsställarna stå under Förenta Nationernas hägn och förslagsvis vara placerad i Stockholm. Enligt generalrapporten hade flera av de andra nationalrapportörerna anslutit sig till tanken på ett skiljemannaförfarande, (dock inte av företrädare för USA:s finansdepartement). Men när Nils Mattsson vid kongressförhandlingarna i ett diskussionsinlägg propagerade för förslaget mottogs det relativt kallsinnigt av den sittande diskussionspanelens deltagare.

Detta var emellertid bara en detalj i det hela. Diskussionen berörde givetvis åtskilligt mera.

Den resolution som kongressen slutligen enades om i det första ämnet gick ut på följande konstateranden.

I

Procedurens syfte är att komma fram till en överenskommelse mellan de behöriga myndigheterna och innebär i och för sig inte — såvida inte inhemsk lag säger annat — att man vill utvidga avtalet. Detta gäller oavsett om förfarandet avser att undvika dubbelbeskattning i ett konkret fall genom att ömsesidigt fastställa fakta (genom t ex vinstjustering), åstadkomma en tolkning av avtalet eller genom att fylla ut en lucka i avtalsbestämmelserna, eller om det innebär ett konsulationsförfarande för att allmänt sett underlätta avtalets tillämpning genom att förtydliga eller komplettera de existerande avtalsbestämmelserna.

I linje härmed ligger att, om förfarandet går ut på att lösa en enskild skattebetalares fall, denne kan avböja det resultat man kommer fram till och att detta resultat inte är bindande för domstolarna varken vad angår den skattskyldige själv eller hans speciella fall. Vare sig resultatet av förfarandet är specifikt eller allmänt inriktat gäller det i de flesta länderna — i motsats till själva avtalet — inte som lag och blir följaktligen inte bindande för skattebetalarna i allmänhet eller för domstolarna.

Så uppfattat blir förfarandet med ''ömsesidig överenskommelse'' ett effektivt och smidigt instrument för avtalens tolkning, tillämpning och utveckling och ett användbart medel för att undanröja såväl juridisk som ekonomisk dubbelbeskattning.

II

När det gäller tillämpningen av förfarandet genom ''ömsesidig överenskommelse'' i den enskilde skattebetalarens fall bör följande iakttas:

---

[1] se f.ö. Lindencrona och Mattsson: Arbitration in taxation (Norstedts 1981), anmäld i Skattenytt 1981 s 414 av Gustaf Petrén.



Open access från www.skattenytt.se, 2026-10-31 13:44:33

1) Skattebetalaren bör ha rätt att påkalla ett sådant förfarande utan att det oskäligen förvägras honom.
2) Skattebetalaren bör informeras om förfarandets gång och ha rätt att därvid framföra sina synpunkter.
3) Skattebetalaren bör genom anvisningar informeras om den procedur som skall följas.
4) Proceduren bör verkställas så snabbt som möjligt.
5) Förfarandet får inte användas för att ta upp andra skattefrågor som inte har direkt samband med den som är föremål för behandling.
6) De behöriga myndigheterna bör, utan att äventyra det slutliga resultatet, redan under tiden för förhandlingarna komma fram till ett undvikande av dubbelbeskattning. Onödiga påslag i form av räntebetalningar bör undvikas.

III

I syfte att förbättra förfarandet påpekas följande.
1) Staterna bör, så långt som det är möjligt, anpassa sina avtal till art. 25 i OECD:s modellavtal av 1977 och till art. 25 i FN:s modellavtal.
2) Den interna lagstiftningen bör användas och om så behövs, kompletteras eller ändras så att
a) överenskommelser till skattebetalarens förmån uppnådda genom förfarandet i fråga kan tillämpas oberoende av de tidsfrister som gäller enligt de interna lagarna; inledandet av ''ömsesidig överenskommelse'' bör upphäva de inhemska tidsfristerna och, omvänt, bör inledandet av proceduren enligt interna lagar upphäva fristerna enligt reglerna för ''ömsesidig överenskommelse'';
b) de resultat som nås genom ''ömsesidig överenskommelse'' som inletts för att fylla luckor i avtalet bör ges kraft av lag i konstitutionell ordning;
c) om dubbelbeskattning har uppstått till följd av domstolsavgörande detta inte bör utgöra hinder mot ett förfarande för att uppnå ''ömsesidig överenskommelse'';
d) den skattskyldige inte skall vara skyldig att först uttömma de inhemska rättsmedlen.
3) Avtalen bör kompletteras med bestämmelser som reducerar uppkomsten av dubbelbeskattning till ett minimum, särskilt i fråga om prissättningen vid transaktioner mellan sinsemellan närstående företag, därvid tidsgränser bör uppställas för de avtalsslutande staterna inom vilka justering av de berörda företagens beskattning bör göras;
4) Resultatet av konsultionsförfarandet och av de allmänna regler som tillämpats i det specifika fallet bör publiceras, dock med hänsynstagande till skattebetalarens intresse av sekretesskydd.

IV

Kongressen ser det som särskilt angeläget att staterna snarast vidtar följande åtgärder:



Open access från www.skattenytt.se, 2026-10-31 13:44:33

1. Staterna bör erkänna skattebetalarens rätt att nå en lösning för undvikande av dubbelbeskattning genom en överenskommelse som är bindande för de behöriga myndigheterna.
2. Åtgärder bör vidtas som garanterar att den tolkning av bestämmelserna i ett dubbelbeskattningsavtal som fastslagits genom ''ömsesidig överenskommelse'' blir gällande och s a s ''tar över'' de definitioner som intern lag innehåller.
3. Genom frivilliga eller tvingande åtgärder bör det öppnas möjlighet för regional eller internationell expertis, skiljedomare eller judiciella institutioner att lösa dubbelbeskattningskonflikter i fall då de inte kan lösas genom ''ömsesidig överenskommelse''.

**Ensidiga åtgärder för att undvika dubbelbeskattning**

För att åter anknyta till Alun Davies' föranmälan till kongressen framhöll denne att Dr D Juchs' generalrapport jämte de 20 nationalrapporterna — den svenska författad av Claes Söderström — utvisade att internationell dubbelbeskattning endast partiellt förhindras genom bilaterala avtal, av vilka flertalet slutits mellan redan utvecklade länder. Det föreligger ännu ett stort behov av ensidiga åtgärder för ensidiga lättnader för att reglera förhållandet mellan utvecklingsländer. Det är angeläget med modeller för sådana åtgärder.

Kongressresolutionen gick ut på följande.

1. En vidareutveckling av adekvata ensidiga åtgärder för att förhindra internationell dubbelbeskattning är högeligen önskvärd, särskilt i de fall inga avtal existerar.
2. Varje stat bör överväga, mot bakgrund av sitt eget beskattningssystem, om en ''exempt-metod'' eller en ''credit-metod'' är att föredra eller en kombination av sådana metoder för olika slag av inkomst.
3. Varje stat bör vidare på samma sätt överväga, med hänsyn till den ekonomiska och fiskala politiken, om beaktande av andra staters stimulansmedel (incentive systems) bör ske genom s k ''tax-sparing credits'' eller genom andra metoder.
4. Under alla förhållanden måste varje suverän stat beakta de ömsesidiga intressena hos källstater och bosättningsstater. I sådana fall där dubbelbeskattning inte har uteslutits genom exempt-metod bör staten, med förbehåll för sina egna begränsnings- och källbeskattningsregler (''subject to appropriate source and limitation rules'') medge avräkning (credit) för annan inkomstskatt som hänför sig till de inkomster som utdelats till eller tillgodoräknats skattskyldiga som är underkastade den statens skatter. Härav följer också att källstaterna måste respektera internationella standardregler beträffande inkomstkällan och avstå från en beskattning som är ägnad att hindra internationell handel och internationella investeringar.



Open access från www.skattenytt.se, 2026-10-31 13:44:33

5. I syfte att förhindra uppkomsten av dubbelbeskattning bör ensidiga åtgärder för skattelättnad vara tillgängliga även för i staten icke bosatta personer (non-residents).

Kongressprogrammet inkluderade även två seminarier. Det ena handlade om beskattningen av inkomster härrörande från den internationella havsbottnen. Det andra seminariet gällde huvuddragen av den tyska skatterätten.

En dag — torsdagen — kunde ägnas åt en uppfriskande tur på sjöarna mellan Unter- och Overhavel. Den förhatliga muren förhindrade varje insyn från stranden mot Öst. Men i övrigt var turen väl njutbar.

1982 års kongress kommer att hållas den 12 — 16 september i Montreal, Canada. De ämnen som skall behandlas är

1) den skattemässiga behandlingen av räntor i internationella ekonomiska transaktioner;

2) beskattningen av betalningar till ''non-residents'' för tjänster tillhandahållna i självständig yrkesverksamhet.

Det kan nämnas att den svenska avdelningen av IFA den 20 oktober 1981 höll en sammankomst i Industrihuset, där de båda ämnena diskuterades tillsammans med de svenska rapportörerna Hans Georg Fornbäck och Lars Jaktling (ämne 1) resp Peter Utterstörm (ämne 2).

*C O Sandström*



Open access från www.skattenytt.se, 2026-10-31 13:44:33